

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

DELEGATURA w ŁODZI

Aleja Piłsudskiego 8
90-051 Łódź, P - 73
Tel. (0-42) 636-36-89, Fax (0-42) 636-07-12
E-mail: lodz@uokik.gov.pl

RŁO/61-26/06/TD

Łódź, dnia 6 kwietnia 2007 r.

DECYZJA Nr RŁO 12/2007

Na podstawie art. 23e ust. 2 w związku z art. 23a ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity Dz. U. 2005 r., Nr 244, poz. 2080, ze zm.: Dz. U. z 2006 r. Nr 157, poz. 1119, Dz. U. z 2006 r. Nr 170, poz. 1217 i Dz. U. z 2006 r. Nr 249, poz. 1834) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. z 2002 r., Nr 18, poz. 172, zm. Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 68), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko Politechnice Świętokrzyskiej z siedzibą w Kielcach, Al. Tysiąclecia Państwa Polskiego 7,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie Politechniki Świętokrzyskiej polegające na stosowaniu we wzorcu umowy o świadczenie usług edukacyjnych postanowienia umownego o następującej treści:

„Uczelnia nie zwraca opłat wniesionych przez studenta pomimo zaistniałych okoliczności określonych w par. 7 ust. 2 pkt 2”,

które jest tożsame z postanowieniem umownym wpisanym do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U z 1964 r. Nr 43, poz. 296 ze zm.)

i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 29 stycznia 2007 r.

Uzasadnienie

W dniu 4 października 2006 r. do Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi wpłynęła skarga Pana Arkadiusza Doczyka Przewodniczącego Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej wskazująca na stosowanie przez Politechnikę Świętokrzyską z siedzibą w Kielcach (zwana dalej również: „Uczelnia”) niedozwolonych postanowień umownych we wzorcach umów zawieranych ze studentami. W związku z tym, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej: „Prezes Urzędu”) wszczął postępowanie wyjaśniające w celu ustalenia, czy miało miejsce naruszenie chronionych prawem interesów konsumentów na rynku usług edukacyjnych. W toku tego postępowania dokonano analizy postanowień umownych wzorca umowy pn.

„Umowa nr ...200... dotycząca opłat za świadczenie usług edukacyjnych” stosowanego przez Politechnikę Świętokrzyską w umowach zawieranych z konsumentami – studentami Uczelni. Przedmiotowa kontrola dotyczyła treści warunków umów, których wykorzystanie stanowić mogło praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a ust. 1 i ust. 2 cytowanej ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (zwana dalej: „ustawa o okik”).

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, o których mowa wyżej, konieczne i uzasadnione było podjęcie działań administracyjnych chroniących słabszych uczestników rynku usług edukacyjnych – konsumentów.

W dniu 20 listopada 2006 r. Prezes Urzędu wszczął z urzędu Postanowieniem Nr 1/61-26/06 postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Politechnikę Świętokrzyską praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., poprzez stosowanie we wzorcu umowy postanowienia umownego o następującej treści: „*Uczelnia nie zwraca opłat wniesionych przez studenta pomimo zaistniałych okoliczności określonych w par. 7 ust. 2 pkt 2*”, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod numerem 804 (na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 17 maja 2006 r. sygn. akt XVII Amc 9/05) – (dowód: karta 1).

Prezes urzędu zawiadomił Politechnikę Świętokrzyską o wszczęciu postępowania (dowód: karta nr 2).

Postanowieniem nr 2/61-26/06 z dnia 20 listopada 2006 r. Prezes Urzędu zaliczył w poczet dowodów w prowadzonym postępowaniu dokumenty zebrane w postępowaniu wyjaśniającym t. j. pismo Ldz. D-158/06 Politechniki Świętokrzyskiej z dnia 25 października 2006 r. wraz z załącznikami oraz pismo L.dz. D-175/06 Politechniki Świętokrzyskiej z dnia 14 listopada 2006 r. wraz z załącznikami (dowód: karty nr 4-23), o czym zawiadomił Politechnikę Świętokrzyską (dowód: karta nr 24).

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania Politechnika Świętokrzyska w piśmie z dnia 4 grudnia 2006 r. ustosunkowała się do przedstawionych zarzutów (dowód: pismo L. dz. D-196/06 - karta nr 27). Zdaniem Uczelni zarzut Prezesa Urzędu jest nietrafny. Sformułowanie „skreślenie z listy studentów” stosowane w § 7 ust. 2 pkt 2 wzorca umowy nie może być utożsamiane z treścią klauzuli umieszczonej w rejestrze pod nr 804. Uczelnia wyjaśniła następująco swoje stanowisko: Cytowany przepis §7 ust. 2 pkt 2 umowy stanowi, że rozwiązanie umowy może nastąpić między innymi w przypadku skreślenia studenta z listy studentów zgodnie z Regulaminem Studiów. Po analizie obligatoryjnych powodów tego skreślenia zapisanych w § 19 Regulaminu Studiów i powodów fakultatywnych określonych w § 20 tegoż Regulaminu można wyprowadzić wnioski, że jedynym powodem, dla którego skreślenie studenta z listy studentów Politechniki Świętokrzyskiej wiąże się z odmową zwrotu uiszczanego czesnego jest wydalenia studenta z Uczelni w wyniku przeprowadzonego postępowania dyscyplinarnego. Tak sformułowane znaczenie słowa „skreślenie” nie może być porównywalne z treścią klauzuli niedozwolonej, wpisanej do rejestru pod poz. 804, zarówno w brzmieniu literalnym jak i co do tożsamości znaczenia. Zdaniem Uczelni, nie było intencją ustawodawcy i Sądu Najwyższego uznanie nagannego zachowania studenta za pozytywne, a dodatkowo pozbawianie go dotkliwości finansowej z tego tytułu. Zdaniem Uczelni zapis § 7 ust. 2 pkt 2 stosowanego przez nią

wzorca umowy nie mieści się także w katalogu klauzul niedozwolonych określonych w art. 385³ k.c.

Niezależnie od powyższego stanowiska Uczelnia poinformowała, iż kwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienie umowne zostanie zmienione w taki sposób, że § 8 wzorca umowy pn. „Umowa nr .../200.. dotycząca opłat za świadczenie usług edukacyjnych” otrzyma brzmienie: „*W przypadku rozwiązania umowy zgodnie z § 7 ust. 2 pkt 2 i 3 w czasie trwania semestru, wniesiona przez studenta opłata za zajęcia dydaktyczne podlega zwrotowi w wysokości proporcjonalnej do zajęć pozostałych do końca semestru*”. Politechnika Świętokrzyska przedstawiła Prezesowi Urzędu poprawiony wzór umowy i poinformowała, iż dotychczas zawarte umowy zostaną zmienione aneksem w tej części, która była przedmiotem zarzutu Prezesa Urzędu.

Jednocześnie Uczelnia podkreśliła, że w dacie wszczęcia przedmiotowego postępowania nie zostały naruszone zbiorowe interesy konsumentów, gdyż nie zaistniały dotychczas okoliczności przewidziane w § 7 ust. 2 pkt 2 wzorca umowy (tj. skreślenie z listy studentów z przyczyn przewidzianych w Regulaminie). Z tego względu Uczelnia wniosła o umorzenie postępowania.

W piśmie z dnia 1 marca 2007 r. Politechnika Świętokrzyska przedstawiła kopie osiemdziesięciu dwóch aneksów podpisanych z dotychczasowymi konsumentami pobierającymi naukę na podstawie umów zawartych według obowiązującego wcześniej wzorca umowy. Przedstawione aneksy wprowadzają do umów m.in. zapis o treści przytoczonej powyżej, tj.: „*W przypadku rozwiązania umowy zgodnie z § 7 ust. 2 pkt 2 i 3 w czasie trwania semestru, wniesiona przez studenta opłata za zajęcia dydaktyczne podlega zwrotowi w wysokości proporcjonalnej do zajęć pozostałych do końca semestru*”.

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

Politechnika Świętokrzyska z siedzibą w Kielcach, jest publiczną uczelnią wyższą, która prowadzi działalność na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365 ze zm). Politechnika Świętokrzyska została utworzona w drodze rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 września 1974 r. w sprawie przekształcenia Kielecko – Radomskiej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Kielcach w Politechnikę Świętokrzyską (Dz. U. z 1974 r. Nr 34, poz. 200) – (*dowód: karta nr 5*). Uczelnia jako publiczna uczelnia wyższa, na mocy art. 12 tej ustawy posiada osobowość prawną.

Przedmiotem działalności Politechniki Świętokrzyskiej jest prowadzenie działalności dydaktycznej i naukowo-technicznej w zakresie nauk technicznych na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych (dalej zwane: „usługi edukacyjne”) - (*dowód: karta nr 5*).

Zgodnie z art. 160 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym organizację i tok studiów oraz związane z nimi prawa i obowiązki studenta określa regulamin studiów. Natomiast zgodnie z ust. 3 tego przepisu warunki odpłatności za studia określa umowa zawarta pomiędzy uczelnią a studentem w formie pisemnej.

W Politechnice Świętokrzyskiej obowiązuje Regulamin Studiów w Politechnice Świętokrzyskiej uchwalony przez Senat Politechniki Świętokrzyskiej w dniu 26 kwietnia 2006 r. uchwałą nr 34/06. Zgodnie z rozdziałem 2, § 2 pkt 1 powyższego Regulaminu Uczelnia świadczy następujące usługi edukacyjne odpłatnie: „*a) zajęcia na studiach*”.

stacjonarnych powtarzane z powodu niezadowolających wyników w nauce, b) zajęcia nieobjęte planem studiów, c) zajęcia na studiach niestacjonarnych” (dowód: karty nr 34-47).

Uczelnia pobiera opłaty z następujących tytułów: „1) za zajęcia dydaktyczne ujęte w planie studiów, 2) za dokumentację dotyczącą przebiegu studiów zgodnie z przepisami wykonawczymi do tej ustawy, 3) za powtarzanie zajęć dydaktycznych z powodu niezadowolających wyników w nauce zgodnie z treścią wydanego w tym zakresie Zarządzenia Rektora w sprawie zasad odpłatności za zajęcia dydaktyczne, 4) wpisowe – jednorazowo, mieszczące się w opłacie za zajęcia dydaktyczne za pierwszy semestr, 5) za postępowanie związane z przyjęciem na studia.” (dowód: karta nr 15).

W swojej działalności Politechnika Świętokrzyska stosuje przy zawieraniu umów na świadczenie usług edukacyjnych na studiach niestacjonarnych umowę pn. „Umowa dotycząca odpłatności za świadczenie usług edukacyjnych” (dowód: karty nr 12-23), która stanowi wzorzec umowy w rozumieniu art. 384 § 1 k.c. Uczelnia określa warunki tej umowy jednostronnie. Wzorce umowne są przygotowane z góry, przed zawarciem umowy i zawierają gotowe postanowienia umowne, na treść których student nie ma wpływu.

We wskazanym powyżej wzorcu umowy Uczelnia ustaliła jednostronnie następujące postanowienie:

„Uczelnia nie zwraca opłat wniesionych przez studenta pomimo zaistniałych okoliczności określonych w § 7 ust. 2 pkt 2.” - § 8 ust. 1 Umowy dotyczącej odpłatności za świadczenie usług edukacyjnych.

Natomiast § 7 ust. 2 pkt 2 powyższego wzorca umowy stanowi, że:

„Rozwiązanie umowy może nastąpić z chwilą: 1) obrony pracy dyplomowej, 2) skreślenia studenta z listy studentów zgodnie z Regulaminem Studiów, 3) pisemnej rezygnacji studenta ze studiów.

Regulamin Studiów w § 19 stanowi, że student zostaje obligacyjnie skreślony z listy studentów w przypadku, gdy: (dowód: karta nr 41):

- 1) nie uzyskał wymaganej liczby punktów kredytowych na pierwszym roku studiów,
- 2) nie uzyskał pozytywnej oceny z zaliczenia lub egzaminu komisyjnego,
- 3) nie podjął studiów,
- 4) złożył pisemne oświadczenie o rezygnacji ze studiów,
- 5) został ukarany karą dyscyplinarną wydalenia z uczelni,

a także, zgodnie z § 20 Regulaminu Studiów, w przypadku, gdy:

- 1) student studiów niestacjonarnych nie dokonał w terminie opłaty za naukę,
- 2) student nie złożył w wyznaczonym terminie indeksu wraz z kartą egzaminacyjną do dziekanatu,
- 3) dotychczasowe zaawansowanie w studiach dziennych praktycznie wyklucza ich ukończenie w przewidzianych terminach,
- 4) student nie został w wyznaczonym terminie wpisany na kolejny semestr i jednocześnie nie przedłożył wniosku o urlop,
- 5) student nie złożył w terminie pracy dyplomowej,
- 6) student nie zdał egzaminu dyplomowego w drugim terminie,
- 7) student nie obronił pracy dyplomowej w drugim terminie.

Ponadto ustalono, że Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej: „Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów”) w wyroku z dnia 17 maja 2006 r. (sygn. akt XVII Amc 9/05) uznał za niedozwolone następujące postanowienie:

„W przypadku rezygnacji ze studiów w Wyższej Szkole Wychowania Fizycznego i Turystyki w Sopocie lub w przypadku skreślenia z listy studentów z przyczyn regulaminowych wpłacone czesne za dany semestr i wszystkie poprzednie nie podlega zwrotowi”.

W piśmie z dnia 4 grudnia 2006 r. Politechnika Świętokrzyska przedstawiła Prezesowi Urzędu nowy, poprawiony wzór umowy pn. *„Umowa dotycząca odpłatności za świadczenie usług edukacyjnych”* stosowany w obrocie z konsumentami. W powyższym wzorcu umowy w miejsce dotychczasowego § 8 ust. 1 i ust. 2, który został skreślony wpisano § 8 w brzmieniu:

„W przypadku rozwiązania umowy zgodnie z § 7 ust. 2 pkt 2 i 3, w czasie trwania semestru, wniesiona przez studenta opłata za zajęcia dydaktyczne podlega zwrotowi w wysokości proporcjonalnej do ilości zajęć pozostałych do końca semestru” (dowód: karta nr 30).

Uczelnia poinformowała, iż zawarte dotychczas umowy o świadczenie usług edukacyjnych zostaną zmienione aneksem w tej części, która była przedmiotem zarzutu Prezesa Urzędu. W piśmie z dnia 1 marca 2007 r. Politechnika Świętokrzyska przedstawiła potwierdzone za zgodność kopie ww. aneksów, noszących datę 29 stycznia 2007 r. Punkt I.4. każdego z aneksów aneksu ma następującą treść: *Aneks wprowadza do umowy następujące zmiany: §8 otrzymuje brzmienie: „W przypadku rozwiązania umowy zgodnie z § 7 ust. 2 pkt 2 i 3 w czasie trwania semestru, wniesiona przez studenta opłata za zajęcia dydaktyczne podlega zwrotowi w wysokości proporcjonalnej do zajęć pozostałych do końca semestru”.*

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 23a ust. 1 ustawy o okik przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Przepis art. 23a ust. 2 ww. ustawy zawiera otwarty katalog działań stanowiących praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów. Ustawodawca wskazuje w tym przepisie, iż praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

Stwierdzenie praktyki określonej w art. 23a ust. 1 i ust. 2 ustawy o okik wymaga wykazania, że spełnione zostały łącznie trzy przesłanki:

- 1) działanie przedsiębiorcy,
- 2) noszące znamiona bezprawności,
- 3) godzące w zbiorowy interes konsumentów.

Ad 1)

Art. 4 pkt 1 lit. a ustawy o okik stanowi, że ilekroć w ustawie się mówi o przedsiębiorcy to rozumie się przez to także: osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej.

Politechnika Świętokrzyska działa w oparciu o cytowaną ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 września 1974 r. w sprawie przekształcenia Kielecko-Radomskiej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Kielcach w Politechnikę Świętokrzyską (Dz. U. z 1974 r. Nr 34, poz. 200). Uczelnia na mocy art. 12 tej ustawy posiada osobowość prawną.

Podstawowe zadania uczelni wyższej (zarówno publicznej jak i niepublicznej) określa art. 13 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Ustawa wymienia między innymi następujące zadania szkoły wyższej: - kształcenie studentów w celu ich przygotowania do pracy zawodowej, - wychowywanie studentów w poczuciu odpowiedzialności za państwo polskie, za poszanowanie praw człowieka, - upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauki, kultury narodowej i techniki, w tym poprzez gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych i informacyjnych, - działanie na rzecz społeczności lokalnych i regionalnych. Są to zadania o charakterze użyteczności publicznej. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – por. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 5 lutego 2003 r., sygn. akt XVII Ama 36/02, w uzasadnieniu Sąd stwierdza m. in. - przedmiotem działania szkoły niepublicznej są usługi o charakterze użyteczności publicznej, tj. edukacja.

Przedmiotem działania Politechniki Świętokrzyskiej są usługi edukacyjne w zakresie wskazanym w § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 września 1974 r. w sprawie przekształcenia Kielecko - Radomskiej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Kielcach w Politechnikę Świętokrzyską. Świadczenie tych usług ma charakter użyteczności publicznej.

Wobec powyższego należy uznać, że Politechnika Świętokrzyska jako publiczna uczelnia wyższa świadcząca usługi edukacyjne o charakterze użyteczności publicznej jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 lit.a ustawy o okik.

W związku z tym pierwsza przesłanka art. 23a ust. 1 i ust. 2 ustawy o okik została spełniona.

Ad 2)

Bezprawność jest to sprzeczność zachowania z przepisami prawa oraz z zasadami współżycia społecznego. Chodzi więc o sprzeczność z szeroko rozumianym porządkiem prawnym jako całością. Pojęcie porządek prawny obejmuje nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej, a także nakazy i zakazy wynikające z norm moralnych i obyczajowych określanych jako zasady współżycia społecznego. Bezprawność jest czynnikiem o charakterze obiektywnym, niezależnym od wystąpienia szkody, czy od zamiaru podmiotu dopuszczającego się działań bezprawnych. Przy ocenie bezprawności rozważenia wymaga kwestia, czy czyn był zgodny, czy też niezgodny z obowiązującymi zasadami porządku prawnego tj. normami prawa powszechnie obowiązującego a także z nakazami i zakazami wynikającymi z zasad współżycia społecznego.

Jak zostało wykazane powyżej, przepis art. 23a ust. 2 ustawy o okik zawiera przykładowy katalog praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie do ww. przepisu, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ kodeksu postępowania cywilnego.

Na mocy art. 479⁴⁵ k.p.c. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest obowiązany przysyłać Prezesowi Urzędu odpis każdego prawomocnego wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Na podstawie takich wyroków, Prezes Urzędu jest zobowiązany do prowadzenia rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, stosownie do art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Przepis art. 479⁴⁵ § 3 k.p.c. ustanawia zasadę jawności rejestru. Jawność rejestru oznacza, że jest on dostępny dla każdego zainteresowanego, czyli każdy ma do niego prawo wglądu. Skutkiem formalnej jawności rejestru jest niemożność zasłaniania się nieznajomością dokonanych w nim wpisów.

W rejestrze tym przytacza się treść postanowień wzorców umowy uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone.

W ocenie Prezesa Urzędu wpisanie postanowienia do rejestru, o którym mowa wyżej, oznacza, że od tej chwili postanowienia te są zakazane we wszystkich wzorcach umów. Zakaz stosowania postanowień wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. dotyczy nie tylko tego przedsiębiorcy, przeciwko któremu zapadł wyrok w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, lecz również innych przedsiębiorców z danej branży. Za takim ujęciem przemawia podstawowy cel postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, jakim jest usunięcie z obrotu postanowień, które Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone. Chodzi bowiem o to, by konsumenci nie byli narażeni na te postanowienia w przyszłości w umowach zawieranych z innymi przedsiębiorcami. Ponadto, zdaniem Prezesa Urzędu, zakaz stosowania niedozwolonych postanowień wpisanych do ww. rejestru dotyczy także postanowień podobnych. Przedsiębiorcy stosują bowiem postanowienia, których istota jest taka sama, lecz konstrukcja gramatyczna, szyk wyrazów w zdaniu są różne. W związku z tym, zakazane jest też stosowanie postanowienia, którego zakres jest tożsamy z zakresem postanowienia wpisanego do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Nie jest konieczna dokładna, literalna identyczność tych postanowień.

Stanowisko Prezesa Urzędu znajduje uzasadnienie w orzecznictwie. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (Sygn. akt III SZP 3/06) wskazał, iż stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Sąd Najwyższy uznał również, iż jeżeli Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uzna określoną klauzulę za niedozwoloną w wyniku przeprowadzonej kontroli abstrakcyjnej i zostanie ona wpisana do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a ust. 2 ustawy o okik dopuszcza się każdy z przedsiębiorców, który wprowadza do stosowanych klauzul zmiany o charakterze kosmetycznym, polegające np. na przedstawieniu szyku wyrazów lub zmianie użytych wyrazów, jeżeli zmiany te nie prowadzą do zmiany istoty klauzuli.

W ocenie Prezesa Urzędu stosowanie przez Politechnikę Świętokrzyską we wzorcu umowy pn. „Umowa nr .../200.. dotycząca opłat za świadczenie usług edukacyjnych” postanowienia o treści:

„Uczelnia nie zwraca opłat wniesionych przez studenta pomimo zaistniałych okoliczności określonych w par. 7 ust. 2 pkt 2”,

jest tożsame zarówno co do celu jak i skutków, z postanowieniem wpisanym pod numerem 804 do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Kwestionowane postanowienie stosowane przez Uczelnię przewiduje, że rozwiązanie umowy o świadczenie usług edukacyjnych z chwilą skreślenia studenta z listy studentów zgodnie z Regulaminem Studiów w Politechnice Świętokrzyskiej, skutkuje możliwością odmowy zwrotu wniesionych przez studenta opłat za studia, bez względu na moment rozwiązania umowy. Dotyczy to opłat za zajęcia dydaktyczne za dany semestr (tj. czesne) oraz wszystkich innych opłat wniesionych zgodnie z § 2 wzorca umowy. Celem wprowadzenia takiego zapisu jest uniknięcie przez Uczelnię konieczności zwrotu opłat za usługę, za której świadczenie student zapłacił, a której nie wykorzystał w wyniku skreślenia z listy studentów, tj. za okres, w którym nie przysługiwał mu status studenta. Dzięki temu

Uczelnia ma możliwość odmowy zwrotu opłaty, bez względu na koszty poniesione w okresie, w którym student pobierał naukę i szkoła świadczyła na jego rzecz usługi edukacyjne. Istotny jest przy tym fakt, iż Uczelnia może powołać się na wskazane powyżej postanowienie niezależnie od tego, czy skreślenie z listy studentów z powodów, o których mowa w Regulaminu Studiów miało wpływ na poniesienie tych kosztów, czy też nie.

Tożsamym celem tj. uniknięciu konieczności zwrotu uiszczonych przez studenta opłat, w przypadku skreślenia z listy studentów z przyczyn wymienionych w regulaminie studiów, ma służyć postanowienie wpisane do rejestru pod numerem 804 „*W przypadku rezygnacji ze studiów w Wyższej Szkole Wychowania Fizycznego i Turystyki w Sopocie lub w przypadku skreślenia z listy studentów z przyczyn regulaminowych wpłacone czesne za dany semestr i wszystkie poprzednie nie podlega zwrotowi*”.

Postanowienie to przewiduje w odróżnieniu od postanowienia będącego przedmiotem zarzutu w niniejszej sprawie brak zwrotu opłat również w przypadku pisemnej rezygnacji ze studiów. W każdej innej sytuacji przewidzianej przez regulamin studiów oba zapisy są identyczne co do możliwości wystąpienia skutku, jakim jest odmowa zwrotu części uiszczonych opłat.

Porównanie kwestionowanego zapisu wzorca pn. „*Umowa nr .../200.. dotycząca opłat za świadczenie usług edukacyjnych*” i postanowienia umieszczonego w rejestrze pod numerem 804 dowodzi, że ich treść w sposób na tyle tożsamy kształtuje prawa i obowiązki konsumenta, iż można przyjąć, iż oceniana klauzula mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Postanowienie wskazane w sentencji decyzji oraz postanowienie wpisane do rejestru, o którym mowa wyżej, mogą zostać uznane za tożsame co do celu i skutku. Każde z tych postanowień przewiduje możliwość odmowy zwrotu poniesionych przez studenta opłat związanych z zawartą umową jeżeli student został skreślony z listy studentów, bez względu na moment rozwiązania umowy i poziom poniesionych kosztów.

Konsekwencją stosowania przez Politechnikę Świętokrzyską postanowień wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone jest wprowadzenie do umowy o świadczenie usług edukacyjnych postanowień bezwzględnie zakazanych. Stosownie bowiem do art. 479⁴² § 1 k.p.c., Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów orzekając o uznaniu postanowień wzorca umowy za niedozwolone, jednocześnie zakazuje ich wykorzystywania. Sąd Najwyższy w cytowanej powyżej uchwale zaakceptował stanowisko, zgodnie z którym, wpis postanowienia wzorca do rejestru skutkuje tym, że zakazane jest posługiwanie się wpisaną klauzulą we wszystkich wzorcach umów, pod rygorem sankcji z art. 58 k.c.

Tym samym, w ocenie Prezesa Urzędu, stosowanie przez Politechnikę Świętokrzyską w umowie o świadczenie usług edukacyjnych postanowienia wskazanego w sentencji decyzji jest bezprawne.

W związku z powyższym, stwierdza się, że druga przesłanka art. 23a ust. 1 i ust. 2 ustawy o okik została spełniona.

Ad 3)

Przepisy ustawy o okik nie definiują pojęcia zbiorowego interesu konsumentów. Przepis art. 23a ust. 1 ustawy o okik stanowi jedynie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Z całą pewnością mamy do czynienia ze zbiorowym interesem konsumentów, gdy działanie przedsiębiorcy dotyczy, bądź może dotyczyć nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zindywidualizować.

W przedmiotowej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem praw nieograniczonej i nieokreślonej liczby konsumentów, którzy zapoznali się, bądź mogli zapoznać się z wzorem umowy o świadczenie usług edukacyjnych zawierającym postanowienie, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone i zawarli, bądź mogli zawrzeć umowę na świadczenie tych usług z Politechniką Świętokrzyską. Oferta świadczenia usług edukacyjnych jest adresowana do z góry nieokreślonej liczby konsumentów. Z oferty tej skorzystali już konsumenci decydując się na naukę w Uczelni, ale z usług tych mogą skorzystać także inni konsumenci - potencjalni studenci. Krąg osób, który został już dotknięty stosowaną praktyką i który taką praktyką może zostać dotknięty jest nieograniczony i niemożliwy z góry do określenia ani zidentyfikowania. Stosowanie przez Politechnikę Świętokrzyską zarzucanej praktyki wobec nieograniczonej liczby konsumentów wypełnia przesłankę naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Nie ma tutaj żadnych wątpliwości, że bezprawne działanie Uczelni nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny, lecz mogą naruszać uprawnienia nieograniczonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej grupy faktycznych lub potencjalnych kontrahentów (studentów).

W związku z tym stwierdza się, że trzecia przesłanka art. 23a ust. 1 i ust. 2 ustawy o okik została spełniona.

Politechnika Świętokrzyska przedstawiła Prezesowi Urzędu poprawiony wzór umowy i poinformowała, iż dotychczas zawarte umowy zostaną zmienione aneksem w tej części, która była przedmiotem zarzutu Prezesa Urzędu. W piśmie z dnia 1 marca 2007 r. przedstawiła następnie kopie osiemdziesięciu dwóch aneksów podpisanych w dniu 29 stycznia 2007 r. z dotychczasowymi konsumentami pobierającymi naukę na podstawie umów zawartych według obowiązującego wcześniej wzorca umowy. Przedstawione aneksy wprowadzają do umów m.in. zapis o treści: „*W przypadku rozwiązania umowy zgodnie z § 7 ust. 2 pkt 2 i 3 w czasie trwania semestru, wniesiona przez studenta opłata za zajęcia dydaktyczne podlega zwrotowi w wysokości proporcjonalnej do zajęć pozostałych do końca semestru*”. Wprowadzony zapis zdaniem Prezesa Urzędu nie narusza zbiorowych interesów konsumentów.

Wobec powyższego, Prezes Urzędu orzekł jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o okik w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Łodzi.

Z upoważnienia
Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów

Dyrektor Delegatury w Łodzi

Iwona Bielska

Otrzymuje:
Politechnika Świętokrzyska

Al. Tysiąclecia P.P. 7
25-314 Kielce